

[B] **LEED IS DONKER GELUK. DE DAGBOEKEN VAN
DOESCHKA MEIJSING, 1961-1987**

De roman *Pale Fire* (1962) van Vladimir Nabokov bestaat uit een gedicht van 999 regels met bijbehorend commentaar. Het commentaar heeft ongeveer vijf keer de omvang van het gedicht en stelt de primaire tekst daarmee overduidelijk in de schaduw. Nabokovs roman was mijn eerste associatie bij het doorbladeren van *En liefde in mindere mate*, de zwaar geannoteerde uitgave van de dagboeken van Doeschka Meijnsing (1947-2012) uit de periode 1961-1987. Tegenover 368 pagina's dagboektekst staan 325 pagina's met 1236 noten. In die noten wordt uitvoerig vermeld dat Meijnsing zelf een groot bewonderaar en fervent lezer van Nabokovs werk was en haar doctoraalscriptie over hem schreef. De associatie met *Pale Fire* is daarom wel passend en was mogelijk ook bij haar opgekomen, had ze dit boek onder ogen gehad.

De eerste jaren van het dagboek zijn uitsluitend interessant omdat de schrijfster de jonge Doeschka Meijnsing is; de aantekeningen hebben op zichzelf geen literaire waarde. Het zijn teksten van een bovengemiddeld intelligent pubermeisje dat vooral geïnteresseerd is in toneelspelen en schrijven. Opvallend is dat ze vanaf het begin bewust kiest voor het vastleggen van gevoelens en (dan al) herinneringen, en veel minder voor het noteren van gebeurtenissen. Later zal zij zich expliciet afvragen of dit de juiste keus is geweest. De lezer weet dan al: ja, het is de juiste keus geweest.

Een tweede constante is de vrij extreme pendelbeweging tussen groot geluk en diep ongeluk. "Waar eindigt mijn ongeluk?", vraagt ze zich op 10 mei 1967 af, waarna de volgende aantekening, vier dagen later, begint met de uitroep "Ik ben vreselijk gelukkig!". Geleidelijk aan wordt duidelijk dat we niet alleen te maken hebben met de *mood swings* van veel dagboekschrijvers, maar met een meer structureel probleem. Meijnsing lijdt aan depressiviteit en onderkent dit ook rond haar twintigste. Niet toevallig is dit tijdens een vormende periode in haar leven. Cruciaal is daarin de zomer van 1967, waarin ze na haar eindexamen zes weken in Rome verblijft, samen met een bevriend echtpaar:

Het is heel moeilijk om uit te leggen, maar ik heb het gevoel of deze zomer een gelukszomer is. [...] Ik weet bijna zeker dat ik nooit meer zo gelukkig zal zijn als nu. [...] Intussen groei ik zo hard. Ik ben zo gegroeid in smaak en denkwijze en zelfkritiek [...]. Tenslotte heb ik gemerkt dat geluk niet afdingt van droefheid. Ik ben gelukkiger dan ooit, maar blijf droef en treurig. Het is eigenlijk een onderdeel van mijn geluk.

Het lijken enkele van de beste weken van haar leven te zijn, terwijl ze tegelijkertijd beseft dat haar droefheid daar deel van uitmaakt – “Leed is tenslotte donker geluk”, zoals ze het enkele maanden eerder heeft geformuleerd. In de jaren daarna gaat ze studeren en begint het dagboek tijdelijk wat meer lacunes te vertonen. Helaas, want er gebeurt veel in die jaren.

Lacunes zijn er ook in het jaar 1974, het eerste jaar van Meijssings relatie met vertaalster Gerda Meijerink, en rond 1985, als die relatie weer eindigt. De tussenliggende periode is er een van enkele *ups* en vele *downs*. En hoe vervelend dit ook mag klinken, voor de dagboeken is dat een zegen: juist in haar donkerste momenten weet Meijssing het meest te boeien. De aantekeningen vormen een zelfportret dat het oeuvre van de schrijfster een extra dimensie verleent. Niet omdat we nu sappige biografische anekdotes aangeleverd krijgen – daar zullen maar weinig serieuze lezers op zitten te wachten – maar veel meer omdat we een kijkje krijgen in het hoofd van de auteur, met alle herinneringen, associaties, ervaringen en emoties die uiteindelijk tot de gepubliceerde teksten hebben geleid.

Het verbindende element tussen deze dagboeken en de romans van Meijssing vormt het thema van de verbeelding en de herinnering. Nog in haar jeugd begint de schrijfster al met terugkijken op diezelfde jeugd, en dit zal ze blijven volhouden. Rond de tijd van haar debuut worden de dagboeken ook stilistisch beduidend beter, beginnen ze in dat opzicht het gepubliceerde werk te benaderen. Meijssing droomt zelden weg in de aantekeningen, maar is zich wel steeds pijnlijker bewust van de afstand tussen haar innerlijke leven en de harde realiteit. Daarbij verliest zij de toestand in de wereld niet uit het oog, maar gaat het toch vooral om haar privéleven. Een vriendschap of relatie is het ene moment voor

Doeschka Meijssing, Foto Leo van der Noort.

eeuwig en is het volgende moment voorbij. Slechts heel soms is er een tussenweg.

En altijd is daar weer de literatuur, passief en actief. Meijssing is een verwoed lezer, met Vestdijk, Nabokov en Borges als grote voorbeelden, en dat maakt het er voor haar als schrijver niet eenvoudiger op. Als professionele lezer weet ze hoe literatuur werkt, weet ze dat de relatie tussen literatuur en leven bepaald niet één op één is – ze is geen naïeve Madame Bovary die keer op keer teleurgesteld wordt in haar levensverwachtingen op grond van haar lectuur. Toch spreekt uit haar aantekeningen vaak de (onuitgesproken) wens dat die twee werelden iets dichter bij elkaar zouden liggen. Misschien was dat wel haar inzet in haar eigen boeken.

Bezorgers Ben Peperkamp en Annette Portegies geven in hun inleiding argumenten voor het feit dat de uitgave slechts een selectie van de dagboeken bevat: het project zou anders “minimaal acht volumineuze boekbanden beslaan, die alleen specialisten zouden bevallen”. Zoals het nu is gedaan, kon worden volstaan met “slechts” twee deeltjes van meer dan 700 dichtbedrukte pagina’s elk. Aanvankelijk was ik geneigd te denken dat een

dermate omvangrijk notenapparaat de functie van het verhelderen van de hoofdtekst zou kunnen vertroebelen. Niets is echter minder waar. Niet alleen voorzien de noten het dagboek van de context die het verdient, de lezer krijgt bovendien twee boeken voor de prijs van één. Dat de bezorgers af en toe enigszins doorslaan in hun hang naar volledigheid, is een detail. Wat een schat moeten deze annotaties zijn voor een toekomstige biograaf.

Broer Geerten Meijsing, zelf ook schrijver, wordt regelmatig sprekend opgevoerd in de noten. De relatie tussen beiden was er een van uitersten. *Jalousie de métier* speelde daarbij een belangrijke rol, zeker in het begin: er was een stille competitie gaande over wie van hen beiden het eerst zou debuten. Doeschka won, met een verhaal in het tijdschrift *Podium*. Haar boekdebuut verscheen eveneens eerder dan dat van haar drie jaar jongere broer, maar zijn (veel omvangrijkere) eersteling kreeg in haar ogen meer aandacht. Dit tekende ook hun radicaal verschillende houdingen ten opzichte van hun werk. De onzekere Doeschka zocht het in het kleine en persoonlijke, en was bijna verbaasd als ze succes had. De zelfverzekerde Geerten dacht zich al op jonge leeftijd te moeten meten met de toppen van de wereldliteratuur en was verontwaardigd als hij niet de waardering kreeg waar hij recht op meende te hebben. Hun briefwisseling uit de periode 1979-2001, die dit najaar verschijnt bij uitgeverij De Hof van Jan, zal daar ongetwijfeld meer licht op werpen.

De boeken van Doeschka Meijsing las ik de laatste dertig jaar, ik moet het toegeven, vooral omdat zij “de zus van” was. De afgelopen weken sloeg ik aan het herlezen en gaandeweg nam mijn plezier toe. Misschien geen Nobelprijswinnaar, maar wel een schrijver van mooie, zorgvuldige zinnen, met veel humor en een eigen toon. Dat ik daar achter ben gekomen – veel te laat, maar beter laat dan nooit – is de verdienste van deze dagboeken. Ik kijk nu al uit naar het tweede deel.

JACK VAN DER WEIDE

DOESCHKA MEIJSSING, *En liefde in mindere mate. Dagboeken 1961-1986* (bezorgd door Ben Peperkamp en Annette Portegies), De Arbeiderspers, Amsterdam, 2016, 744 p.